

**KAKO POVEZATI SISTEM OSIGURANJA KVALITETA U VISOKOM
OBRAZOVANJU SA ASPEKTA POSTOJEĆIH SISTEMA
RANGIRANJA UNIVERZITETA**

**HOW TO CONNECT QUALITY ASSURANCE SYSTEM
IN HIGHER EDUCATION IN VIEW OF EXISTING
RANKING UNIVERSITIES SYSTEMS**

Branka Petković, prof.književnosti, Ministarstvo civilnih poslova BiH*
Prof.Dr sc. Darko Petković, Univerzitet u Zenici**
Prof.Dr sc. Refik Čatić, Univerzitet u Zenici***

***Adresa: Ministarstvo civilnih poslova Savjeta Ministara BiH, trg BiH 1, 71000
Sarajevo; branka.petkovic@mcp.gov.ba**

****Adresa: Filozofski fakultet Univerziteta u Zenici; Industrijska 3, 72000 Zenica; +387
32 444 420; fax. +387 32 444 431; refik.catic@ff.unze.ba**

*****Adresa: Centar za inovativnost i preduzetništvo Univerziteta u Zenici; Fakultetska
3, 72000 Zenica; +387 32 444 420; fax. +387 32 444 431; darko.petkovic@unze.ba**

REZIME

Svi sektori obrazovanja u BiH, kao dio integralnog evropskog prostora obrazovanja, nalaze se u snažnim reformskim procesima koji bi trebali da u konačnici daju više izlazne nivoe znanja, vještina i kompetencija svih onih koji „izlaze“ iz obrazovnog procesa a sa druge strane omoguće efektivniji obrazovni proces što je prvenstveni interes države. U tom smislu urađene su brojne studije i strategije koje trebaju da daju smjernice za razvoj svih vidova obrazovanja. Dostupne studije iz Njemačke jasno pokazuju da rangiranja utiče na izbor fakulteta/univerziteta kod đaka koji završavaju školu. Takva istraživanja u regionu JIE samo su parcijalno rađena ali je sigurno da percepcija roditelja i đaka prati „neformalne priče“ o rangovima univerziteta (fakulteta) koji se žele ili ne žele studirati. Dok se neka rangiranja rade bez znanja i sudjelovanja univerziteta, drugi procesi traže njihovu saradnju. U radu su, a na bazi „potraživanja poznatih sistema rangiranja (Šangajska lista-ARWU, THES, Webometrics i dr.) date preporuke za univerzitete JIE kako sistemski unutar QA raditi na razvoju procedura koje će dati bolje rezultate na listama rangiranja.

Ključne riječi: sistem kvaliteta, rangiranje, BiH univerziteti, preporuke

SUMMARY

All sectors of education in BiH, as part of an integrated European area of education, are in a strong reform process that should ultimately provide more output levels of knowledge, skills and competencies of those who "come out" of the educational process and on the other hand provide more effective educational process which is the primary interest of the state. In that sense, many studies have been done and the strategies that should provide guidance for the development of all forms of education. Available studies from Germany clearly show that ranking affects choice of college / university with students who finish secondary school. Such research in the SEE region are only partially done but it is certain that the perception of parents and pupils follow "informal stories" about the ranks of the university (faculty) who are unwilling or unable to study. While a ranking without the

knowledge and participation of universities, other processes require their cooperation. In this paper, based on "claims known ranking system (Shanghai ARWU-ranking, THES, Webometrics, etc.) recommendations for universities SEE have done and explain how the system within the QA need work to develop procedures that will give better results in the ranking lists.

Keywords: quality system, ranking, B&H universities, recommendations

1. UVOD

Pred obrazovanjem u Bosni i Hercegovini je ključni zadatak – kako pomoći da se zemlja izvuče iz kruga siromašnih i učini zemljom za ugodno i prosperitetno življenje. Tu su također i izazovi promovisanja globalizacije, internacionalizacije i decentralizacije u obrazovanju, a s druge strane očuvanje tradicijskih i kulturoloških vrijednosti ljudi koji u njoj žive i vrijednosti koje pogoduju razvoju osjećaja zajedništva, prihvatanja i poštovanja različitosti, solidarnosti, odgovornosti za održivi razvoj, kao i podsticanje djelatnog građanstva i razvijanja demokratskog društva u cjelini.

Obrazovanje nije potrošnja nego primarna proizvodnja čiji su efekti dugoročno ulaganje u procese koji će rezultirati drugim potrebnim proizvodima. Da bi se ovaj zadatak kvalitetnije obavio nužno je objediniti sve elemente obrazovanja, uz postupno usklađivanje obrazovnog sistema i dosljedno uvažavanje koncepta cjeloživotnog učenja, te razvijati jedinstveni sistem školskog i profesionalnog usmjeravanja koji će pojedincu omogućiti usluge obavljanja, usmjeravanja i savjetovanja u svim fazama karijere.

Nužno je tradicionalni sistem obrazovanja učiniti otvorenijim, fleksibilnijim, te omogućiti pojedincima da upražnjavaju svoje individualne načine i stilove učenja koji su prilagođeni njihovim potencijalima, potrebama i interesovanjima. U okviru toga neophodno je usmjeriti pažnju na korištenje i primjenu odgovarajućih strategija prema djeci i mladim sa posebnim potrebama za njihovu povećanu inkluziju u obrazovanje i društvo. U tom procesu značajnu ulogu treba da imaju i porodica, lokalna zajednica, socijalni partneri, poslodavci i dr.

2. UNIVERZITETI DANAS

Univerziteti su danas, između ostalog kao posljedica Bolonjskog procesa, internacionalizacije i uvođenja privatnih koledža i univerziteta, izloženi sve većoj konkurenciji. Javlja se sve jača potreba za poređenjem različitih institucija, kako bi se kod izbora moglo odlučiti za „najbolji“ univerzitet. Rangiranjem univerziteta pokušava se uspostaviti transparentnost i da na taj način budu korisni za više ciljnih grupa, kao što su đaci koji završavaju školu, njihovi roditelji, univerzitetski profesori, univerzitetski menadžeri, ministarstva i poslodavci. Dostupne studije iz Njemačke jasno pokazuju da rangiranja utiče na izbor fakulteta/univerziteta kod đaka koji završavaju školu. Takva istraživanja u regionu JIE rađena su samo parcijalno ali je sigurno da percepcija roditelja i đaka prati „neformalne priče“ o rangovima univerziteta (fakulteta) koji se žele ili ne žele studirati.

Dok se neka rangiranja rade bez znanja i sudjelovanja univerziteta, drugi procesi traže njihovu saradnju. Tako npr. studentske ankete za prikupljanje baza podataka za rangiranje zahtijevaju da se odgovarajući kontakt podaci, koji postoje na univerzitetu, predaju agenciji za rangiranje. Također, univerziteti su uobičajeno angažovani da tražene podatke pripreme i dostave. Dostupnost ovih podataka omogućava učešće u ovakvim rangiranjima. I tek kad se može vjerovati u kvalitet dostavljenih podataka, uporedba je smisljena.

U okviru šireg magistarskog istraživanja cilj je bio ispitati postojeće najznačajnije sisteme rangiranja univerziteta u Svijetu te istražiti kako je moguće realizovati rangiranje univerziteta za BiH i Jugoistočnu Evropu i kakve efekte takvo rangiranje može imati. Zbog slabe dostupnosti podataka i naučnih izvora za rangiranja u Jugoistočnoj Evropi ova teza imala je istraživački karakter.

Na osnovu već šire elaboriranog problema u okvirima ovog istraživanja su pokušani dati odgovori na sljedeća pitanja:

1. Koji podaci mogu biti osnova za rangiranja univerziteta u Jugoistočnoj Evropi?
2. Koje podatke mogu i žele dati sami univerziteti i kako se pritom može osigurati kvalitet podataka?
3. Koji drugi izvori podataka su dostupni i korisni?
4. Koje bi posljedice moglo imati rangiranje za Jugoistočnu Evropu, posebno u oblastima:
 - a. Transformacije / reforme visokog školstva ?
 - b. Mobilnosti studenata i nastavnika preko državnih i etničkih granica ?
 - c. Evropskih integracija / učešća u nekom budućem evropskom rangiranju?
5. Kako postojeća organizacija sistema kvaliteta na univerzitetima u BiH utiče na razvijanje svijesti o potrebi rangiranja?

3. RANGIRANJE UNIVERZITETA

Međunarodno priznata rangiranja stoje pred naročitim izazovima, jer uključivanje univerziteta iz više zemalja donosi prekoračenje granica sistema, što otežava poređenje. Ovo je postalo jasno tokom proširenja njemačkog CHE-rangiranja na austrijske univerzitete 2006. godine. Rezultati su bili suprotni uobičajenoj reputaciji univerziteta. Došlo je do intenzivne debate, koja je dovela do privremenog povlačenja švicarskih i austrijskih univerziteta iz CHE-a. Tako je npr. Pravni fakultet u Salzburgu rangiran bolje od bečkog, a Ekonomski fakultet Univerziteta u Klagenfurtu bolji od Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beču (vidjeti: www.hochschulranking.ac.at). Kod nas u BiH najnovije rang liste iz 2012/13. godine tako npr. Univerzitet u Zenici postavlja kao drugorangirani/trećerangirani BiH univerzitet na listi više od 20 000 rangiranih univerziteta u Svijetu (vidjeti: www.webometrics.info) što je suprotno od uobičajenog vjerovanja da su stariji univerziteti kao Banja Luka, Tuzla ili Mostar, ujedno i bolji od zeničkog.

Razmatranje univerzitetskog rangiranja u kontekstu Jugoistočne Evrope dovodi do regionalnih posebnosti koje se moraju uzeti u obzir. Tako je npr. na osnovu veličine zemalja skoro neizbježno provesti nacionalne preglede. Osim toga, nizak nivo organizacije univerziteta JIE sugeriše da su niski i dostupnost i kvalitet podataka i pokazatelja. Ratovi u bivšoj Jugoslaviji, i liberalizacija poslije njih, doveli su do velikih promjena u oblasti visokog obrazovanja. Nakon završetka rata novi, liberalniji zakoni o visokom obrazovanju omogućili su pojavu privatnih univerziteta. Danas postoji veliki broj novih ponuđača u sektoru visokog obrazovanja u Jugoistočnoj Evropi, a struktura i kvalitet osnovanih univerziteta u posljednjim godinama su se značajno promijenili, tako da se tradicionalni ugled više ne može koristiti za procjenu. Rezultat toga je nedostatak transparentnosti, koji se može nadomjestiti dobrim rangiranjem univerziteta.

Sredinom 2012.godine tri univerziteta sa prostora ex-SFRJ uspjela su da se probiju na najprestižniju svjetsku listu tzv. Šangajsku listu (ARWU) među 500 najboljih. To su univerziteti iz Beograda, Ljubljane i Zagreba koji su se pozicionirali na mjestima od 450 do 500. Ostali univerziteti su svoje mjesto tražili na webometrics-ovoj listi koja prati više od 20 000 univerziteta u Svijetu. No, i ona je izazivala brojne nedoumice tipa kako je moguće da Univerzitet u Sarajevu bude lošije plasiran od npr. Kragujevca, Niša ili Zadra. Svakako, jedna od zadaća ovog istraživanja je bilo i dublje poniranje u same sisteme rangiranja i pokušaj da se ukaže na to „gdje BH univerziteti gube bodove u globalnoj utakmici“.

Naravno, problem rangiranja univerziteta nije jednoznačno definisan. To je utvrdila i svojim brojnim dokumentima potvrdila i Evropska komisija kao i univerzitetski radnici u svojim brojnim referatima.

Pomenut ćemo ovdje samo dva momenta: Evropska komisija je 2009. godine objavila tendere za dizajniranje i testiranje novog multidimenzionalnog sistema univerzitetskog rangiranja s globalnim dosegom. Ova se inicijativa nadograđuje na prijašnji radu EU-a na mapiranju različitih prednosti i misija univerziteta te odgovara na poziv francuskog predsjedavanja EU-om na istraživanje i testiranje izvodljivosti novog sistema rangiranja institucija za visoko obrazovanje i istraživanje u Evropi, i na poređenje s drugim regionima svijeta.

Ján Figel, tadašnji evropski komesar za obrazovanje, obuku, kulturu i mlade rekao je: “Nema mnogo sistema rangiranja univerziteta onog tipa za koji smo mi zainteresovani. Trenutno je većina rangiranja jednodimenzionalna. Ali dok i mogu imati neku vrijednost, više smo zainteresovani za razvoj sistema rangiranja koji nadilazi istraživačke rezultate univerziteta i uključuje elemente kao što su kvalitet podučavanja i odnos prema zajednici. Ono što tražimo je multidimenzionalnost, jer želimo uzeti u obzir bogatu raznovrsnost naših univerziteta, tako da potencijalni studenti, istraživači i osoblje mogu dobiti bolju sliku o dotičnom univerzitetu.”

Zašto rangirati univerzitet?

Uporedive informacije o institucijama visokog obrazovanja, njihovom podučavanju i istraživačkim programima treba da olakšaju studentima i istraživačima da informisano odaberu gdje i šta studirati i gdje raditi. Bolja informisanost također bi pomogla i onima koji donose politike na institucionalnom, nacionalnom i evropskom nivou da razviju buduće strategije za visoko obrazovanje. Trenutna, u najvećoj mjeri jednodimenzionalna rangiranja ne ispunjavaju ove svrhe jer imaju tendenciju fokusiranja na određene aspekte istraživanja i na cijele institucije, a ne na individualne programe i discipline.

Novi tip rangiranja univerziteta

Na iskustvu postojećih univerzitetskih rangiranja i na ranijim projektima Evropske unije, novi sistem rangiranja treba da je:

- **multidimenzionalan:** da pokriva različita područja djelovanja institucija, kao što su obrazovanje, istraživanje, inovacije, internacionalizacija i odnos prema zajednici;
- **nezavisan:** ne treba da ga vode javne vlasti ili univerziteti;
- **transparentan:** treba da korisnicima ponudi jasan uvid u sve faktore korištene za mjerenje učinaka i da im ponudi da konsultuju rangiranje u skladu s njihovim potrebama;
- **globalan:** da pokriva institucije u Evropi i izvan nje (posebno one u SAD-u, Aziji i Australiji).

Projekt, koji je finansirala EU od 1.1 milion eura, sastojao se od dva konsektivna dijela:

- U **prvoj fazi**, dizajniranje multidimenzionalnog sistema rangiranja za institucije visokog obrazovanja konsultujući se sa zainteresovanim stranama (*stakeholderima*).
- U **drugoj fazi**, testiranje izvodljivosti multidimenzionalnog sistema rangiranja na reprezentativnom uzorku od najmanje 150 institucija za visoko obrazovanje i istraživanje. Uzorak će se fokusirati na inženjerske i poslovne studije. Uzorak mora imati dostatnu geografsku pokrivenost (u Evropi i van nje) i dostatnu pokrivenost institucija koje imaju različite misije.

Sa druge strane imamo i brojne protivnike rangiranja univerziteta. „U suštini kritike rangiranja je činjenica da je jedna od suštinskih posljedica ove pojave jeste sve veća potreba da se svojstva, odlike i rezultati upoređuju na globalnom nivou. Sam proces upoređivanja najčešće podrazumijeva redukovanje pojava na što manji broj njihovih karakteristika, i ako je moguće što mjerljivijih. Sve popularnija, i u političkom smislu sve relevantnija globalna rangiranja univerziteta predstavljaju jedan od pojavnih oblika datog fenomena. Time

univerziteti danas podliježu svojevrsnoj manipulaciji koja je u funkciji kontrole, efikasnosti, iskoristivosti i drugih pragmatičnih faktora koji nisu u suštinskoj vezi sa kvalitetom visokog obrazovanja u njegovom izvornom značenju... Iako je u antropologiji razvijena čitava oblast istraživanja koja se bavi pitanjima vezanim za savremeno obrazovanje (antropologija obrazovanja), rangiranje univerziteta do sada nije predstavljalo temu posebnog antropološkog ispitivanja, mada je veoma verovatno da će se to ubrzo promeniti. Data tema sve više dobija na značaju u različitim institucionalnim okvirima, o čemu, na primer, govori broj organizacija koje se bave pitanjima rangiranja, koji je toliko porastao da su one oformile i sopstvenu ekspertsku grupu koja priprema izveštaje za UNESCO. S druge strane, sve više teorijskih i praktičnih komentara vezanih za ovaj fenomen (pri čemu posebno mislim na one koji ga problematizuju i koji ukazuju na sve veće promene u samoj kulturi rada na univerzitetima koje iz njega proističu), jasno govore o vitalnosti i fertlnosti ove pojave, a pokazaće se, i o njenom političkom, ekonomskom, društvenom i kulturnom značaju.

Globalne rang-liste su, dakle, naišle na ogroman talas kritike i negodovanja, posebno od strane onih koji su zahvaćeni rangiranjem i evaluacijama na raznim nivoima, ali ono što je zanimljivo kada je kritika ovog fenomena u pitanju, jeste činjenica da za sada nisu ponudene eventualne alternative ovom trendu. Dok su svrha i dizajn rangiranja akademskog kvaliteta, od trenutka njihovog nastanka, evoluirali tokom veka, njihova istorija nas uči jedno: rangiranje univerziteta ispunjava jak potrošački zahtev za informacijama o "kvalitetu" institucija, a – budući da tržišni akteri pod kvalitetom podrazumevaju rezultat komparativne kvantifikacije – ona će vrlo verovatno opstati u bliskoj budućnosti (Myers and Robe 2009). Lisman, u tom smislu, razvijajući svoju tezu o sveopštoj neobrazovanosti "društva znanja", smatra da je osnovna odlika te neobrazovanosti sadržana u odricanju da se nešto uopšte razume, pa samim tim i preduzme“ (Liessmann, 2005.).¹

4. BERLINSKI PRINCIPI RANGIRANJA

Rangiranja i tabele visokoškolskih ustanova i programa su globalni fenomen i služe mnogim svrhama: odgovaraju na zahtjeve korisnika za informacijama, koje je lako interpretirati, a odnose se na položaj/ugled visokoškolskih ustanova; stimulišu takmičenje između njih; daju neka obrazloženja za dodjelu sredstava; i pomažu u razlikovanju između raznih vrsta ustanova i raznih programa i disciplina. Također, kada su pravilno shvaćene i tumačene, doprinose definiciji „kvaliteta“ visokoškolskih ustanova u okviru neke određene države, nadopunjujući rigorozni rad proveden u kontekstu procjene kvaliteta i procjene izvedene od javnih i nezavisnih agencija za akreditaciju. Ovo je razlog zašto su rangiranja visokoškolskih ustanova postala dio okvira procesa nacionalne odgovornosti i osiguranja kvaliteta, i zašto je sve više naroda zainteresovano da vidi razvoj rangiranja u budućnosti. S obzirom na ovaj trend, važno je da oni koji izrađuju rangiranja i tabele budu odgovorni za kvalitet u njihovoj vlastitoj bazi podataka, metodologiji i diseminaciji.

S obzirom na gore navedeno, 2004.godine su UNESCO-ov Evropski centar za visoko obrazovanje (UNESCO-CEPES) u Bukureštu i Institut za politiku visokog obrazovanja u Vašingtonu, DC., osnovali Međunarodnu ekspertsku grupu za rangiranje (IREG). Na osnovu ove inicijative, IREG-ov drugi sastanak (Berlin, od 18. do 20. maja 2006.) sazvan je da razmotri set principa o kvalitetu i dobroj praksi u rangiranju visokoškolskih ustanova – **Berlinski principi o rangiranju visokoškolskih ustanova.**

¹ Dr.Ivana Gačanović: Problem globalnog rangiranja univerziteta ili o iskušenjima savremenih visokoobrazovnih sistema, članak.

Očekuje se da ova inicijativa postavi okvir za detaljnu izradu i diseminaciju rangiranja – bez obzira je li obuhvataju nacionalni, regionalni ili globalni nivo – što konačno vodi sistemu kontinuiranog unapređivanja i poboljšavanja metodologija koje se koriste za provođenje ovih rangiranja. S obzirom na heterogenost metodologija rangiranja, ovi principi za dobru praksu rangiranja bit će korisni za unapređenje i ocjenu rangiranja.

Rangiranja i tabele, saglasno Berlinskim principima rangiranje treba da jasno i eksplicitno definišu:

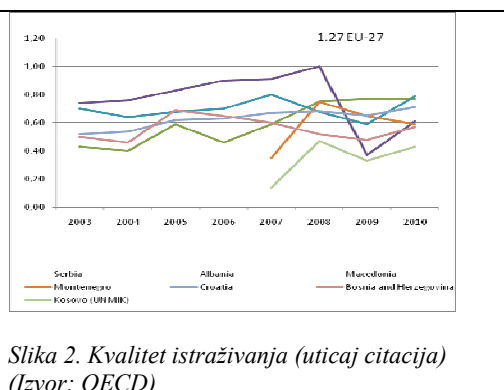
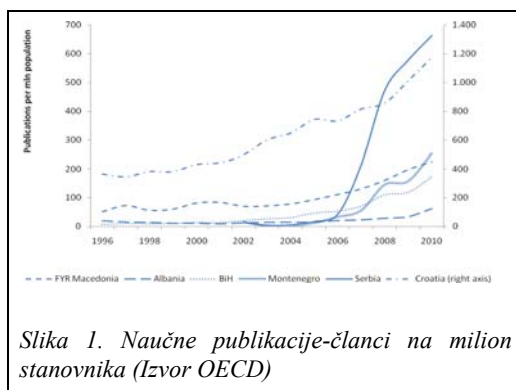
- A) Svrhe i ciljevi rangiranja
- B) Dizajn i težina indikatora
- C) Skupljanje i obrada podataka
- D) Prezentacija rezultata rangiranja

5. PRAKTIČNA ISTRAŽIVANJA

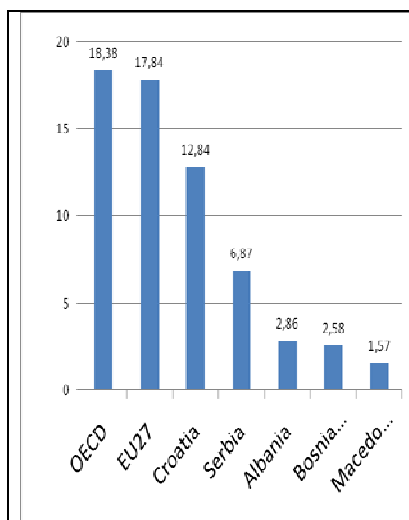
U toku širokih istraživanja na ovoj problematici korišteno je nekoliko metoda dolaska do relevantnih podataka:

- Anketiranje sa posebnom dizajniranim upitnicima koji su dostavljeni menadžmentima javnih univerziteta u BiH, studentima i stakeholder-ima;
- Analiza dostupne dokumentacije sistema kvaliteta na javnim univerzitetima (interne evaluacije, evaluacije studijskih programa, definisane politike kvaliteta, procedure sistema kvaliteta i dr.);
- Analiza realizacije međunarodnih projekata (posebno Tempus) u kojima učestvuju gotovo svi javni univerziteti iz BiH;
- Analiza web stranica javnih univerziteta u BiH,

Rezultati anketiranja do momenta završetka ovog rada još uvijek su u fazi obrade ali se već sada može konstatovati da javni univerziteti u Bosni i Hercegovini nalaze se u početnoj fazi organizacije rada integrisanih univerziteta da bi mogli da ozbiljnije konkurišu za ulazak na respektabilne svjetske liste za rangiranje univerziteta. Poseban problem koji se može vidjeti i sa slika 1 i 2. je podatak o vrlo malom broju članaka u index-iranim časopisima što je ključno za rangiranje po Šangajskoj listi. Naime, prema podacima iz 2012.godine za ulazak na Šangajsku listu prvih 500 trebalo je oko 900-950 članaka u indexiranim časopisima prosječnog impakt faktora što je uspjele univerzitetima u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani. Jasno, do tog broj radova se ne dolazi bez IRI projekata i većeg izdvajanja za NIR što je danas u BiH, nemoguća misija.

Također, vrlo je mali udio proizvoda u strukturi izvoza koji su bazirani na znanju i dominantno mjesto i dalje zauzimaju proizvodi iz radno intenzivnih djelatnosti (slika 3), odnosno zemlje JIE još uvijek na prepoznaju značaj strateškog usmjeravanja resursa u pojedinim područjima sa ciljem postizanja naučne izvrsnosti (slika 4).

Slika 3. Procentulani udio proizvoda baziranih na znanju u odnosu na ukupni izvor (Izvor: UN Comtrade)

Revealed scientific advantage, 2005-2009						
	Albania	BiH	Croatia	FYR Macedonia	Montenegro	Serbia
Agriculture & Biology	2.0	1.2	1.7	1.1	2.1	1.5
Earth & Planetary Sciences	3.3	0.9	1.4	0.9	1.1	0.5
Mathematics	0.8	1.1	1.2	1.4	1.0	2.0
Medicine	1.1	1.7	1.0	0.9	0.8	0.8
Physics & Astronomy	1.1	0.8	1.0	1.2	2.5	1.6
Veterinary	1.3	1.4	2.0	0.4	0	1.5

Slika 4. Relevantna naučna područja (Izvor: SCImago Journal & Country Ranks)

Uvidom u razvoj sistema kvaliteta i organizacija upravljanjem kvalitetom (QMS) na univerzitetima je utvrđeno da je sistem dobro razvijen samo na centralnom nivou organizacije univerziteta (ured za kvalitet) ali da do organizacijskih jedinica ili pojedinaca (fakulteta, instituta, centara i dr.) ovaj pozitivan pomak BH univerziteta uglavnom ne stiže.

Kroz međunarodne projekte načinjen je pomak ka usaglašenju lista za razvoj i praćenje ključnih indikatora stanja KPI (eng. Key performance Indicator) što stvara pretpostavke za početni banchmarking univerziteta u BiH i regionu JIE, a posle i za konzistentna rangiranja ali se još nije daleko odmaklo od početnog usaglašenog seta indikatora. Spori integracioni procesi na BIH javnim univerzitetima i dalje ne omogućavaju napredak u ovom sektoru. Navest ćemo samo činjenicu da je među 500 prvoplasiranih na čuvenoj Šangajskoj listi gotovo svi integrisani univerziteti. Ili da u prvih 100 najbolje rangiranih univerziteta na svijetu odnosno prvih 200 u Evropi a prema Times Higher Education - QS World University Rankings su također svi integrisani univerziteti

Uporedbom podataka iz 2007., 2009., 2011. i 2013. godine vidljivo je da su svi javni univerziteti u BiH shvatili značaj web prezentacija te da je obim pojavljivanja iz godine u godinu veći. Jasno je da veličina BIH univerziteta je bitno različita pa za komparacije između njih treba uvesti u praćenje i druge parametre kao npr. broj studenata, broj osoblja i sl. Na ovaj način mogu se dobiti mjerljivi i uporedivi indikatori. Održavanje web-stranice može biti vršeno na principu outsourcing-a, odnosno povjereno nekoj agenciji ili software-skoj kući ili pak povjereno jednom ili grupi zaposlenika preduzeća. Bez, obzira na način organizacije i dalje se uočava odustvo članaka ili informacija o IRI projektima nastavnog osoblja te činjenica da domene fakulteta pojedinih univerziteta u BiH ne odgovaraju domenama univerziteta.

8. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Jasno je iz prethodnih poglavlja da se rangiranjima može pronaći “hiljadu manjkavosti” ali da sistemi rangiranje, htjeli mi to prihvatiti ili ne, postaju dio realnosti postojanja i rada hiljada univerziteta u Svijetu. Problematika, rapidnog otvaranja univerziteta u regionu Zapadnog Balkana nije mimoišla ni članice EU (Slovenija, Rumunija, Bugarska, Hrvatska) kao ni one koji su u redu za čekanje (Crna Gora, Srbija, BJR Makedonija, Albanija, Turska, Bosna i Hercegovina). Postavlja se pitanje koliko među tim novim visokoškolskim institucijama stvarno ima kvalitetnih koje mogu garantovati izlazne kompetencije svojih diplomaca. Ključno pitanje koje je uvijek u obrazovanju ostajalo nedorečeno je na osnovu kojih kriterija se mjeri taj kvalitet te kako se može osigurati barem minimum ispunjenja standarda da svi daju minimalni kvalitet izlaznih kompetencija. Jedan način postizanja minimuma kvaliteta je provođenje procesa interne i eksterne evaluacije koje trebaju rezultirati procesom akreditacije. No, praksa u regionu (Srbija, Crna Gora, Albanija, Makedonija) je pokazala da uglavnom svi univerziteti pronađu način kako zadovoljiti osnovne kriterije, i dokazati da nivo znanja i vještina koje diplomiranjem steknu njihovi diplomanti, nije upitan. Kvalitet druge osnovne djelatnosti univerziteta, naučno-istraživačkog rada, se u procesu akreditacije uopšte ne provjerava, tako da se za ocjenu tog aspekta rada univerziteta moraju koristiti neki drugi alati. Na univerzitetima u BiH je da prepoznaju benefite koje rangiranje u globalnom svijetu ima. Najbolji dokaz za to je privatni Internacionalni Burch Univerzitet iz Sarajeva koji je na poslednjoj Webometrics listi trećerangirani iz BiH i koji tu činjenicu već obilato koristi u međunarodnoj promociji ovog univerziteta i privlačenju ne samo stranih studenata.

9. LITERATURA

- [1] Bayer, Christian R. (2004): Hochschul-Ranking: Vorschlag eines ganzheitlichen Ranking-Verfahrens. Berlin: Duncker & Humblot
- [2] Berghoff, Sonja; Federkeil, Gero; Giebisch, Petra; Hachmeister, Cort-Denis; Hennings, Mareike; Roessler, Isabel; Ziegele, Frank (2009): CHE HochschulRanking –Vorgehensweise und Indikatoren – 2009. Arbeitspapier Nr. 119. Gütersloh: Eigenverlag
- [3] Hazelkorn, Ellena. 2009a. Impact of Global Rankings on Higher Education Research and the Production of Knowledge. *UNESCO Forum on Higher Education, Research and Knowledge*, Occasional Paper No. 15: 1-14. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Dostupno na: <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001816/181653e.pdf>
- [4] Hazelkorn, Ellena. 2009b. *Rankings and the (re)Construction of Knowledge*. Centre for Social and Educational Research. Dostupno na: <http://arrow.dit.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1005&context=cseroth>
- [5] Holmes, Richard. 2006. The THES University Rankings: Are They Really World Class?. *Asian Journal of University Education* 2(1): 1-14. Dostupno na: <http://www.oocities.com/universities06/ajueart.pdf>
- [6] Liessmann, Konrad Paul. 2008. *Teorija neobrazovanosti: Zablude društva znanja*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- [7] www.webometrics.info/rank
- [8] <http://www.timeshighereducation.co.uk/story.asp?storycode=408562> (14.3.2010)
- [9] <http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-universityrankings/methodology/simple-overview> (14.3.2010)
- [10] <http://www.unisg.ch/org/hsg/rankings.nsf/wwwPubInhalteGer/Financial+Times+Masters+in+ManagementRanking?opendocument> (27.2.2010)
- [11] Myers, Luke and Jonathan Robe. 2009. *College rankings: History, Criticism and Reform*. A Report from the Center for College Affordability and Productivity, Washington, DC. Dostupno na: http://www.centerforcollegeaffordability.org/uploads/College_Rankings_History.pdf
- [12] Dr. Ivana Gačanović: Problem globalnog rangiranja univerziteta ili o iskušenjima savremenih visokoobrazovnih sistema, članak.